

Mødet den 11. Maj 1911.

Fraværende: Clemensen, Harald Jensen, N. Joh. Laursen, I. C. Petersen og Samuelsen.

1. (J. Nr. 639—1910). Skrivelse fra Justitsministeriet angaaende Arbejdslokalerne i **Bageriet Studsgade Nr. 40** saalydende:

»I Anledning af det med Aarhus Amts Skrivelse af 18. f. M. hertil tilbagesendte Andragende, hvori den danske Bagerstands Fællesorganisation besværer sig over et Bagermester Ingerdahl af Aarhus af Aarhus Sundhedskommission meddelt Paalæg om Indretning af Vaske- og Omklædningsrum i Forbindelse med eller i umiddelbar Nærhed af Arbejdslokalerne i det af Ingerdahl i Studsgade Nr. 40 i Aarhus drevne Bageri, skal man til Efterretning og videre Bekendtgørelse herved meddele, at Justitsministeriet med Amtet er enig i, at Sundhedskommissionen har været beføjet til at meddele Ingerdahl det ommeldte Paalæg.«

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 484—1910). Skrivelse fra Indenrigsministeriet om, at der meddeles Indehaveren af Gæstgiveriet Sct. Paulsgade Nr. 17 **Dispensation fra Lov Nr. 121 af 20. April 1906,**

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 22—1910). Indenrigsministeriets Approbation paa **Købekontrakterne** med Metodistmenigheden angaaende en Byggegrund ved Thunøgade og med Lokomotivfører Bømler og Mejeriejer Jensen angaaende Marselisborggrunde.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 607—1910). Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Tilladelse for Aarhus Skolevæsen til at antage Frk. Christine Gundersen som **Lærerinde i kvindelig Husgerning**, foreløbig i 12 ugentlige Timer, ved Borgerskolen i Christiansgade.

Til Efterretning.

5. (J. Nr. 80—1911). Meddelelse fra Havneudvalget om, at **Havne og Bropenge i 1910—11** har udgjort 382340 Kr. 61 Øre.

Til Efterretning.

6. (J. Nr. 103—1911). Beretning fra Skoleudvalget om en i 1909 foretaget **Rejse til Tyskland og Svejts**.

Til Efterretning.

7. (J. Nr. 96—1911). Regnskab for **Aftenskolen for Arbejdere i 1910—11**.

Til Efterretning.

8. (J. Nr. 105—1911). Meddelelse fra **det jydskes Haveselskab** om, at to af Bestyrelsens Medlemmer, Konsul E. Bergmann og Handelsgartner Carl Jensen, er bemyndigede til at afvikle Forholdet til Aarhus Kommune vedrørende Haven.

Til Efterretning.

9. (J. Nr. 93—1911). Indstilling fra Udvalget for Belysningsvæsenet om Bevilling af 5000 Kr. til Anskaffelse af smaa **Elektromotorer for næringsdrivende**.

Indstillingen vedtoges.

10. (J. Nr. 97—1911). Fra Brolægningsudvalget foreslaa følgende Indstilling angaaende. **Takster for Droscheholdepladser:**

»Ved den den 4. ds. afholdte Auktion over Holdepladserne ved Hjørnet af Dalgas Avenue og Strandvejen indkom vedlagte Tilbud varierende mellem 5—10 Kr.

Disse Tilbud forekommer Udvalget uacceptabel.

Man skal derfor indstille, at Byraadet fastsætter Taksterne for Byens Drosche- og Automobilholdepladser, for hvilke der for Tiden ikke erlægges nogen Afgift, og skal Udvalget foreslaa følgende Takster:

for Hestekøretøjer 2 Kr. pr. Maaned.

- Automobiler 5 - - -

- do. paa Skolebakken i Maanederne

Oktober—April 2 - - -

Det foreslaas, at Optrædningen besørges af Politiet, som herfor erholder 5 % af det opkrævede Beløb.»

Magnus Nielsen forelagde Indstillingen, idet han erindrede om, at der tidligere havde været svaret Afgift af Droscheholdepladserne. Det var Meningen, at Optrædningen af Afgiften skulde foretages af Politiet mod sædvanligt Salær. Holdepladserne havde aldrig været holdt i Orden som de burde og vilde, naar de ikke var anlagt til dette Brug, gennem Forurening af Undergrunden være til Gene for Omgivelserne. Taksten for Automobiler var sat højere end Taksten for Hestedroscher, fordi de i højere Grad end disse voldte Skade paa Vejene.

Jul. Andersen fandt en maanedlig Afgift paa 5 Kr. af Automobiler for vel stor, navnlig

naar det erindredes, at de samme Befordringsmidler for nylig var blevet paalignet en Skat paa omved 100 Kr. aarlig til Staten. Han kunde ikke begribe, at Automobilerne skulde være mere ødelæggende for Vejene end andre Køretøjer.

Magnus Nielsen fremhævede det store Slid, Automobilerne voldte paa Vejene, og udtalte sin Forbavelse over, at Skovudvalget ikke ligefrem forbød Automobilkørsel paa Skovvejene. Han fandt derfor den foreslaaede Afgift saare rimelig og pegede paa, at der ingen Afgift skulde betales, naar Automobilerne ikke havde nogen bestemt Holdeplads.

Jul. Andersen fandt det fremdeles urigtigt at tage saa stor Afgift af Automobilerne. Alle offentlige Befordringsmidler var i Forvejen underkastet Polititilsyn foruden adskillige andre Baand, saa det var urimeligt at paalægge dem en ekstra Beskatning.

Magnus Nielsen ansaa det for særdeles rimeligt, at de Køretøjer, der vilde have Fortrin fremfor andre, f. Eks. ved Takster, Holdepladser o. l., kom til at betale noget derfor.

Mousten spurgte, om der ikke kunde komme nogen Vanskelighed deraf, at Droscherne kørte frem paa Holdepladserne, efterhaanden som der blev Plads.

Magnus Nielsen oplyste, at det af Hr. Mousten omtalte Forhold ingen Rolle spillede her i Byen. Kun den, der havde lejet en Plads, havde Ret til den.

Mikael Johansen syntes ikke, Aarhus skulde være med til at beskatte alt muligt. Automobildroscherne betød en Bekvemmelighed for Publikum og var til Gavn for Fremmedbesøget.

Automobilejerne satte i Forvejen Penge til paa deres Køretøjer.

Indstillingen vedtoges.

11. (J. Nr. 92 a—1911). Andragende fra **Skanderborg og Omegns Børnehjem** om Bevilling af Tilskud.

Det vedtoges at bevilge 100 Kr.

12. (J. Nr. 92 b—1911). Andragende fra **Ormslev Børnehjem** om Bevilling af Tilskud.

Det vedtoges at bevilge 200 Kr.

13. (J. Nr. 61—1911). Andragende fra en Del Landmænd om, at det maa handles med levende Dyr paa **Slagtehusets Markedsplads** om Lørdagen.

Simonsen oplyste, at Slagtehusudvalget anbefalede at imødekomme Andragendet, da det ansaa det for rigtigst med Hensyn til disse Forhold at rette sig efter Landboernes Ønsker, naar det kunde lade sig gøre, uden at der opstod Vanskeligheder. Da der i Fjor var fremkommet Andragende fra en Del Landmænd og Eksportører om Tirsdagsmarkedet, varmt anbefalet af Aarhus Amts landøkonomiske Selskab, vedtog Byraadet at stille sig imødekommende; det samme kunde Udvalget altsaa anbefale Byraadet denne Gang, idet man gik ud fra, at Landboerne saa ogsaa vilde sørge for, at der blev Torvehandel om Lørdagen. En Forudsætning var det imidlertid, at Tirsdagsmarkedet, som havde stadig stigende Tilslutning, blev bibeholdt. Slagtehusets Markedsforhold var ret gode i Øjeblikket, men vilde om nogle Maaneder blive de bedste i Jylland, saa der var ingen Tvivl om, at al Handel med levende Dyr vilde blive draget herud.

Mousten ansaa det for rigtigst at begrænse Markedet om Lørdagen til kun at omfatte Kælvkøer og Grise, saaledes at det store Marked vedblivende foregik om Tirsdagen.

Simon sen troede ikke, der var nogen Grund til denne Indskrænkning. Handelen med Slagtekvæg vilde altid komme til at foregaa om Tirsdagen, da Opkøberne kom denne Dag. Han ansaa det for heldigst helt at efterkomme Landboernes Ønske.

Mikael Johansen anbefalede Udvalgets Indstilling. Det var et almindeligt Ønske blandt Landboerne, at baade Tirsdag og Lørdag blev Markedsdage. Denne Ordning vilde ogsaa være til Gavn for Kvæghusets Restauration. Forhaabentlig vilde nu ogsaa Markedet ved Vesterport falde bort.

Mousten mente, det vilde bringe nogen Forstyrrelse, om der ikke blev Forskel i Betegnelsen for Tirsdags og Lørdags Markedet.

Indstillingen vedtoges.

14. (J. Nr. 43—1911). Beregning over **Afløsningssummerne over to tiendepligtige Ejendomme** paa Marselisborg Mark, Matr. Nr. 8—10. (Skovriderens Mark).

Overensstemmende med Budgetudvalgets Indstilling vedtoges det at indbetale Afløsningssummen en Gang for alle med 325 Kr. 62 Øre og at afholde Udgiften af Konto III b Nr. 52.

15. (J. Nr. 85—1911). Fra Skoleudvalget forelaa følgende Indstilling vedrørende **Sagen Overlærer A. Müller contra Aarhus Byraad:**

»I Anledning af Pastor N. Joh. Laursens Ytringer i Byraadets Møde 20. April skal Skoleudvalget, for atter at klargøre sin Stilling til Spørgsmaalet om Appel til Højesteret af Sagen Overlærer Müller contra Aarhus Byraad, fremkomme med følgende Indstilling til det ærede Byraad.

Efter at Ministeriet i 1907 (se Byr. Forh. 21/3 1907) havde forlangt Overlærernes Løn for-

højet, androg disse Byraadet om at faa udbetalt den Sum, som de formentlig havde faaet udbetalt forlidt mellem 1901—1907.

Efter Indstilling fra Skoleudvalget afslog Byraadet dette i Møde ³⁰/₁ 1908 . . . Der anførtes i Mødet som Grunde for Nægtelsen, dels at Overlærerne efter Skolelovens § 20 ikke havde noget Krav paa mere Løn, end de havde faaet, og dels at de i 1901 »var gaaet ind paa at nøjes med at faa 300 Kr. lagt paa deres første Lønningstrin og forøvrigt lønnes efter Lovens højeste Skala«. Overlærerne anlagde derefter Sag mod Byraadet, og ¹¹/₆ 1908 (lukkede Døre) vedtog Byraadet Værneting i København. Byens Sag førtes for Hof- og Stadsretten af Højesteretssagfører Bülow.

Da det imidlertid af Præmisserne for Overretsdømmen synes at fremgaa, at der ikke for Overretten subsidiært er gjort gældende, at Overlærerne i 1901 var gaaet ind paa den vedtagne Ordning af deres Lønforhold, saaledes som i Byraadets Møde ³⁰/₁ 1908 er hævdet at være Tilfældet, saa kan man ikke se rettere, end at der bør optages Forhør i Sagen med Hensyn til dette i Sagen ikke hidtil fremførte Moment, og at saa vel Overlærerne som det i 1901 fungerende Skoleudvalg bør indstævnes til af afgive Forklaring.

Idet i øvrigt henvises til vedlagte Skrivelse med Bilag fra Skoleinspektøren, skal Skoleudvalget henholde sig til sine Indstillinger af ¹⁰/₅ og ²⁸/₉ 1910, hvori det tilraades at appellere Sagen til Højesteret«.

Skoleinspektørens Skrivelse af 29. April 1911 var saalydende:

»I Anledning af de i Byraadets Møde den

20. ds. faldne Udtalelser angaaende en til mig rettet Skrivelse fra Pastor N. Joh. Laursen om Sagen Overlærer Müller kontra Aarhus Byraad, skal jeg tillade mig for det ærede Udvalg at fremkomme med følgende:

I Begyndelsen af November 1908 fik jeg Anmodning om at afgive en Erklæring i Sagen, og jeg indsendte til Borgmesteren vedlagte Skrivelse af 6. November 1908. — Det vil af Skrivelsen ses, at jeg har gjort opmærksom paa de to Punkter, som formentlig fra Byraadets Side burde gøres gældende i Sagen, at Overlærerne ikke havde noget Krav, og at de i 1901 havde accviesceret, de samme to Paastande, som var fremme i Byraadets Møde 30. Januar 1908. — Jeg vedlægger Pastor Laursens Skrivelse af 23 November 1908. Da jeg, som Datoen udviser, har modtaget den, efter at jeg har indsendt min Redegørelse til Borgmesteren, og da Skrivelsen vil ses ingen Momenter at at fremføre ud over de i Byraadets Møde 30. Januar 1908 og i min Redegørelse anførte, saa har jeg formodentlig ikke anset det for nødvendigt at indsende den.

løvrigt har jeg — selvfølgelig — ikke haft nogen Indflydelse paa, hvilke Papirer der er bleven vedlagt Sagen, eller hvilke Paastande Byraadets Sagfører har nedlagt for Overretten.»

Skoleinspektørens Skrivelse af 6. November 1908 til Borgmesteren var saalydende:

•Da i 1900 den ny Lønningslov skulde gennemføres, var Aarhus paa det Rene med, at den maatte vælge højeste Skala, hvorefter Overlærerne altsaa skulde lønnes med 2400—3600 Kroner (Skolelovens § 20). Imidlertid havde mange Lærere allerede den Gang over 2400 Kr.,

nogle endog 2600, og Byen ønskede derfor at give Lærerne 300 Kr.s Tillæg efter 25 Aars Tjeneste.

Som det fremgaar af medfølgende Skrivelse til Byraadet fra Skoleudvalget mente man ikke, at dette vilde medføre, at Overlærernes Løn forhøjedes med 300 paa alle Trin, saaledes at den blev 2700—3100—3500—3900 i Stedet for 2400—2800—3200—3600. Man henholdt sig dels til Udtrykket »Lønningstillæg, der fastsættes under Hensyn til, hvilken af de ovennævnte Skalaer, der er gældende ved Skolen«, som formentlig gik ud fra, at Overlærernes Løntillæg lagdes til den gældende Skalas Top, selv om Lærerne fik en højere Slutløn, som Overlærerne jo skulde begynde med.

Det synes lidet rimeligt, at Lovens Mening var, at Overlærernes Løn skulde stige 300 Kr. paa alle Trin, medens Lærerne fik 300 Kr. mere som sidste Trin. En saa stor Forhøjelse vilde kun være rimelig, hvis ogsaa Lærernes Løn forbedredes 300 Kr. paa alle Trin. At Lovens Givere virkelig havde haft Øje herfor og ønsket at gøre det muligt at forhøje paa enkelte Punkter, uden at dette just skulde medføre en almindelig Stigning paa andre, fremgik formentlig af: »Ministeren kan dog for en Kommunes hele Skolevæsen eller Dele deraf godkende stigende Lønninger«.

Hvad man her ønskede approberet i 1900 var altsaa: Lærerlønninger: 1000 Kroner stigende til 2400 + 300 Kr. Overlærerlønninger 2400 + 300 Kr. stigende til 3600 Kr. De 300 Kr.s Tillæg paa ældste Lærerløn og paa yngste Overlærerløn var Byens særlige Tillæg.

Som det fremgaar af Skrivelsen, blev Over-

lærernes Lønforhold i Regulativet noget gunstigere for dem

(højeste Skala:

2400 + 300 2800 + 200 3200 + 100 3600
i Stedet for

2400 + 300 2800 3200 3600

Ministeriet approberede denne Skala, og Overlærerne rejste (som det fremgaar af medfølgende Skrivelse) ingen Indvendinger derimod, selv om de naturligvis ikke skriftlig eller mundtlig afgav nogen Erklæring om at være tilfredse med deres Lønforhold, en saadan Erklæring vilde vel overhovedet ikke kunne gives af nogen Embedsmand.

Hovedsagen er, at Ministeriet approberede Lønningsbestemmelserne, hvad det formentlig i Følge det foregaaende var i sin gode Ret til at gøre, lige saa vist, som det kunde have nægtet Approbationen, hvis Billighedshensyn havde talt derfor.

Saadanne Hensyn indtraadte i Vinteren 1907.

Lærernes Lønskala var 1901: 1000, 1100, 1600, 1900, 2000, 2400, 2700. (Stigningerne 25 Aar). Fra 1. April 1906 forhøjedes Lønningerne til 1000, 1200, 1600, 1800, 1900, 2200, 2500, 2700.

Skoleplanen indsendtes med denne Ændring til Ministeriets Approbation, og dette fandt ingen Anledning til at gøre Indvendinger, som det ses af dets Skrivelse af 6. Juli 1906, hvori ønskes forskellige Ændringer, men ikke noget med Hensyn til Overlærernes Lønninger. Først 25. Februar 1907 kom Fordringen om Overlærernes Løn, saaledes at deres Løn blev

2700 3100 3500 3900

gennem 12 Aar.

Naar Ministeriet stillede denne Fordring paa dette Tidspunkt, var det vistnok paa Foranledning af Overlærerne, som nu mente, at Billighed krævede, at ogsaa deres Lønforhold forbedredes.

Deres Krav herom, som atter fremkaldte Ministeriets Fordring til Kommunen, foranledigedes vistnok af, at de havde faaet Afslag af Kommunen paa et Andragende om, at der til deres Embedsbolig maatte medregnes Lys og Brændsel; da Byen ikke gik ind herpaa, fik Overlærerne Ministeriet til at forlange Forhøjelse af deres Lønninger.

Hvorvidt dette er gaaet saaledes til i alle Enkeltheder, kan naturligvis ikke dokumenteres; men alt tyder dog paa, at alle Parter lige til den sidste Tid har været enig om, at Forhøjelse af Overlærernes Lønninger udover

2400 Kr. + Tillæg til højeste Lærerløn

2800 —

3200 —

3600 —

var et Billighedsspørgsmaal, som Ministeriet kunde afgøre og altsaa ogsaa har afgjort.

Efter Sigende erklærer Ministeriet det nu for en Fejl, naar det i 1901 approberede de nævnte Bestemmelser, en Fejl, som formentlig undskyldtes af, at der var saa mange Skoleplaner til Approbation, at man ikke havde Opmærksomhed nok henvendt paa de enkelte; men der er hertil at bemærke, at Ministeriet som ovenfor nævnt, i Sommeren 1906 var villig til at approbere det samme som i 1901 og at Fordringen om Overlærernes Lønstigning først rejstes af Ministeriet 27. Februar 1907.

Hvis Ministeriet imidlertid har begaaet en Fejl ved at approbere noget, som ikke har Medhold i Loven, saa maa i hvert Fald Byen holde paa, at Ministeriet selv maa tage Følgerne deraf.

Saalænge Byen har sin Skoleplan approberet af Ministeriet som foreskrævet i Lovens § 12, saa maa den være paa den sikre Side og kan umuligt være forpligtet ud over de i denne Plan staaende approberede Bestemmelser.«

Hr. N. Joh. Laursens Skrivelse at 23. November 1908 var saalydende:

»De har ønsket en Udtalelse af mig, der var Medlem af Skoleudvalget, da dette indbragte Forslag til Aarhus Byraad om Lærernes og Overlærernes Løn. Som det fremgaar af Byraadets Forhandlinger, har den af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet approberede Skoleplan for Aarhus Købstad § 16 følgende Sætninger:

Overlærerne lønnes efter Skolelovens højeste Skala for Overlærere med et Tillæg af 300 Kr. paa 1., 200 Kr. paa 2., 100 Kr. paa 3. Lønningstrin, saa at Skalaen bliver 2700 Kr., 3000 Kr., 3300 Kr., 3600 Kr. Afdraget af dem, der har Embedsbolig, er paa alle Trin 450 Kr. Det forudsættes, at Staten af denne Løn betaler 400 Kr. paa 3. Lønningstrin og 800 Kr. paa 4. Trin. Jeg vilde aldrig være gaaet med til som Medlem af Udvalget at indstille dette til Byraadets Vedtagelse og Ministeriets Approbation, hvis ikke Udvalg og Overlærere havde været enige om det, thi jeg erindrer nøje, at jeg den Gang hellere vilde have haft et andet Forslag fremmet, nemlig at Overlærernes Boliger skulde have været sat til 600 Kr., en meget moderat

Lejeværdi, og saa skulde Overlærernes Løn have været sat til 2700 Kr., 3100 Kr., 3500 Kr., 3900 Kr., og jeg frafaldt kun dette Forslag i Udvalget, fordi Ministeriet ønskede Embedsboligerne sat saa lavt som muligt, og derved fremkom det Forslag, der blev vedtaget med Billigelse af alle vedkommende, ogsaa af Overlærerne.

At dette var mit Standpunkt, beviste jeg derved, at da jeg blev Formand for Skoleudvalget, drog jeg Omsorg for, at der blev af Kommunen købt en Overlærerbolig til Overlærer A. Müller og bygget en til Overlærer S. Pedersen, de eneste, der ikke havde Embedsboliger, da Overenskomsten blev indgaaet, fordi jeg vilde have disse to stillet paa lige Fod med deres Kolleger, thi det betød jo for dem en Lønforringelse ikke at have Embedsbolig til den Pris. Jeg føler mig overbevist om, at min Hukommelse ikke svigter mig, naar jeg hævder, at denne Skala ikke er bragt frem for Aarhus Byraad af Skoleudvalget, uden at Udvalget har forhandlet med Overlærerne og disse har samtykket i denne Affattelse. Dertil var der forhandlet om for mange Forslag, og derom vidner ogsaa mit Arbejde i Boligsagen for de to Overlærere «

J a k o b J e n s e n pegede paa, at det formentlig af Sagens Akter vilde fremgaa, at det nuværende Skoleudvalg havde gjort alt, hvad det kunde gøre for at føre Sagen igennem. Han henviste dernæst til Skoleinspektørens Forklaring om Grunden til, at Hr. N. Joh. Laursens Erklæring i Sagen ikke var kommet med, og udtalte som sin Opfattelse, at Skoleinspektøren havde konfereret med andre

angaaende denne Erklæring, og at der ved denne Konference var opnaaet Enighed om, at Erklæringen ikke skulde indsendes. Endvidere bemærkede han, at han i sin Tid havde gjort Formanden opmærksom paa, at saavel vedkommende Overlærere som det daværende Skoleudvalgs Medlemmer burde afhøres i Sagen. Han gav dernæst en kort Fremstilling af Sagen, væsentlig som denne er omtalt i Skoleinspektørens ovenfor aftrykte Erklæring af 6. Novbr. 1908, og udtalte, at det stadig havde været Byraadets Mening at søge Regres hos Ministeriet, hvis Dommen skulde gaa Byraadet imod. Sluttelig henviste han til, at Formanden i flere Møder havde været enig med Udvalget i, at Sagen burde for Højesteret.

Formanden var vedblivende enig med Udvalget i, at Sagen burde appelleres. Der syntes ham i Hr. Jakob Jensens Udtalelse at ligge en Bebrejdelse imod ham for at have forsømt Vidneførsel ved 1. Instans. Noget Ansvar i den Henseende kunde han dog ikke paatage sig, da Sagen var overgivet til en Sagfører. Han havde i en Samtale med Skoleinspektøren udtalt, at han ikke troede Hr. N. Joh. Laursens Erklæring af megen Betydning; maaske var det i Henhold hertil, at Skoleinspektøren havde undladt at indsende Erklæringen. Den omtalte Vidneførsel burde imidlertid nu foretages, og Sagen burde føres videre navnlig for at faa den fuldt belyst.

Jakob Jensen havde ikke villet rette nogen Bebrejdelse mod Formanden.

Mikael Johansen var uenig med Udvalgets Flertal og kunde ikke stemme for dettes Forslag. Overlærerne var sikkert i deres gode Ret, og Sagen var jo øvrigt indanket for Højesteret.

Noget andet havde det været, hvis det var mod Ministeriet, man vilde føre Sag.

F o r m a n d e n fremhævede, at netop hvis man vilde føre Sag mod Ministeriet, var det rigtigt nu at føre Sagen til Ende overfor Overlærerne.

Det vedtoges at fremme Sagen.

